

Jon

Fosse

**Vaizdai
iš
kystės
vai**

**Vertė
Justė Nepaitė**

Jon Fosse
Vaizdai iš vaikystės

Jon Fosse
Vaizdai iš vaikystės

Iš norvegų kalbos vertė
Justė Nepaitė

aukso žuvis

Vilnius, 2020

Versta iš:
Jon Fosse *Kortare prosa*:
Samlaget, Oslo, 2011;
Jon Fosse *Søster*:
Samlaget, Oslo, 2000;
Jon Fosse *Morgon og kveld*:
Samlaget, Oslo, 2000.

Knygos leidimas finansuotas
pagal ES programą „Kūrybiška Europa“

Kūrybiška
Europa

Šios knygos vertimą parėmė
Norvegijos literatūros rėmimo fondas NORLA

Vertėja *Justė Nepaitė*
Redaktorė *Kristina Jakaitė-Bulbukiene*
Korektorė *Ginta Valančiauskienė*
Dizainerė *Miglė Vasiliauskaitė*
Iliustratorius *Martynas Pavidonis*

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno
Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį kūrinių, esančių bibliotekose, mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose ar
archyvuose, draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais
atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam
skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

© Samlaget 2000, 2011
© Justė Nepaitė, vertimas iš norvegų kalbos, 2020
© Leidykla „Aukso žuvis“, 2020

ISBN 978-609-8120-54-7

Turinys

9

Vaizdai iš vaikystės

65

Sesutė

79

Taip viskas prasidėjo

87

Rytas ir vakaras

Vaizdai iš vaikystės

Ketvirta valanda

Jau buvo tikriausiai ketvirta valanda, kai mudu su Triugve priėjome seną daržinę. Ją kadaise pastatė mano senelis, bet dabar ji suklypusi, nedažytos sienų lentos tręšta, daugelyje vietų žioji skylės, pro kurias gali pažvelgti vidun, dilgėlyne mėtosi pora čerpių, trys čerpės kyšo iš šlapynės. Ant staktos stirkso aprūdijęs durų kablys. Durys irgi suklypusios, laikosi ant rėmų tik prikabintos viela. Karšta vasaros popietė. Mudu su Triugve atsisdame ant didelio apvalaus akmens per kelis metrus nuo daržinės. Prie mūsų kojų stovi plastikiniai maišeliai, juose sumuštiniai su ruduoju sūriu* ir po buteliuką limonado. Karšta, abiem srūva prakaitas. Virš galvų zyzia uodai.

* Rudasis sūris (norv. *brunost*) – tradicinis norvegiškas rudos spalvos sūris su karamelės prieskoniu, dažniausiai naudojamas sumuštiniais (čia ir toliau – vert. past.).

Niekaip negaliu suderinti gitaros

Niekaip negaliu suderinti gitaros, o šokiai jau tuoj prasidės, salėje susirinko nemažai žmonių, dauguma jų renginio dalyviai, jų draugai ir draugės, visas būrys, matau, kaip jie vaikšto, kai paslapčiomis dirščioju iš po savo ilgų, ant akių užkritusių plaukų. Stoviu palinkęs virš gitaros, vis sukioju derinimo suktuką, atsuku iki galo ir, timpltelėjęs stygą, jaučiu, kad ji beveik visai atsilaisvinusi, prisukinėdamas klausausi skambesio, perbraukiu dvi stygas, gal dabar bus gerai? Ne, vis dar neskamba, o gal? Suku toliau, suku ir suku, prisuku ir atsuku, sukioju, sukioju, būgnininkas būgnija iš visų jėgų, dzingsi cimbolai, dunksi bosinė gitara, kitas gitaristas groja akordą po akordo, o aš niekaip negaliu suderinti savo nevykusios gitaros. Dar pasuku suktuką ir styga nutrūksta. Nusibraukiu nuo akių plaukus ir sušunku, kad nutrūko styga. Kiti toliau groja it pašėlę. Išjungiu gitarą ir einu į užkulisius, gitaros dėkle turiu atsarginių stygų. Surandu naują trečiąją stygą. Pakeičiu, prisuku. Vėl išeinu į sceną. Įsijungiu gitarą, vėl pradedu derinti. Nieko negirdžiu. Sušunku kitiems nutilti. Nutyla. Pamėginu suderinti gitarą. Nepavyksta. Paprašau kito gitaristo duoti toną, jis perbraukia trečiąją stygą. Sukioju suktuką.

– Dar truputį, – sako jis.

Pasuku. Žvilgteliu į kitą gitaristą, šis papurto galvą. Pasuku dar šiek tiek, perbraukiu per stygą. Jis pakelia akis, klausosi.

– Dar truputį, – pakartoja.

Pasuku, perbraukiu stygą.

– Dar truputį.

Dabar styga suskamba gana švariai.

– Jau beveik, – sako jis. – Gal dar truputį.

Pasuku, perbraukiu.

– Truputį atsuk.

Atsuku truputį, perbraukiu.

– Na va, pagaliau, – sako jis. – Prisuk iki galo ir pradėsim nuo pradžių.

Atsuku suktuką iki galo. Kitas gitaristas perbraukia trečiąją stygą. Pradedu prisukinėti. Girdžiu, kad jau beveik pavyko. Beveik pavyko. Matau, kad kitas gitaristas linksi. Dar prisuku. Ir styga suskamba gana švariai.

– Beveik, – sako kitas gitaristas.

Prisuku dar, bet neskamba, prisuku daugiau ir netrukus išgirstu, kad jau beveik pavyko. Dar.

– Dabar atsargiai, – perspėja jis.

Pasuku dar. Išgirstu, kaip styga nutrūksta.

– Velnias, – nusikeikiu.

– Jau antra, – sako jis.

Vėl grįžtu prie gitaros dėklo, pasiimsiu naują. Bet matau, kad nebeturiu trečiosios stygos. Sušunku, kad nebeturiu trečiosios stygos, reikia pasiskolinti. Kitas gitaristas eina prie savo gitaros dėklo ir ieško stygos. Matau, kaip jis, priklupęs ant vieno kelio, rausiasi gitaros dėkle, ieškodamas stygos. Atsisuka į mane.

– Regis, neturiu, – sako.

Toliau rausiasi savo dėkle. Atsitiesia, papurto galvą.

– Neturiu, – sako. – Nerandu trečiosios stygos.

– Teks grot su penkiom, – tarsteliu.

– Pavyks ir su penkiom, – sako jis.

– Išties, žmonės jau susirinkę, – atsakau.

– Tau pavyks, – sako jis.

Kirvis

Vieną dieną, kai jį aprėkia tėvas, jis nueina į malkinę ir paima ten didžiausią kirvį, atneša į svetainę, atremia į tėvo krėslą ir paprašo tėvo nusižudyti. Kaip ir buvo galima tikėtis, tėvas įsiunta dar labiau.

Liovėsi snigti

Liovėsi snigti. Geiras ir Chelis išėję į lauką ant šviežio sniego, bet neketina slidinėti, ne, kastuvais stumdo sniegą ir kietai jį suplūkia. Stoviu namie prie lango ir svarstau, ką iš tiesų jie ten veikia. Paklausiu mamos, ar galiu išeiti į lauką, ji leidžia, eik, sako. Šiltai apsirengiu, apsimaunu kumštines pirštines ir išeinu. Nubėgu prie Geiro ir Chelio, paklausiu, ką jie čia veikia, sako, kad žais automobiliukais, nuties kelius ir iš sniego pastatys tunelius. Nulekiu namo ir pasiimu du automobiliukus. Grįžtu, Geiras su Cheliu jau baigė stumdyti sniegą ir pradėjo statyti. Kartu pastatome tunelį, garažą ir namus. Bus smagu. Geiras žaisliniu ekskavatoriumi krauna sniegą į krovininį automobiliuką. Chelis veža sniegą kroviniu automobiliuku, išverčia. Aš tiesiu kelią. Plušame ir statome. Nežinome, kas iš to išeis, bet ropojame po sniegą, burzgiame ir švilpiame, vairuojame ir verčiame sniegą. Ant mūsų galvų krenta purus baltas sniegas, todėl kelią nuolatos reikia nukasti. Dirbame, statome, kasame. Laikas bėga, bet mes to nepastebime. Nukasame nuo kelio sniegą, išklojame šviežiu puriu sniegu. Nepastebime, kaip keli vyresni berniukai, kuriuos pažįstame tik iš matymo, eina į mūsų pusę. Berniukai gyvena netoliese, bet jų nepažįstame. Jie stabteli ir stebi mūsų žaidimą. Klausia, ką veikiamo, sakome, kad žaidžiame su automobiliukais. Klausia, ar gali pažaisti kartu, ir mes duodame jiems savo automobiliukus ir ekskavatorių. Tada stebime, kaip jie žaidžia. Jie riaumoja garsiau nei mes, spaudžia ratus gilyn į kelią, juokiasi ir šūkauja.

– Šūdinas kelias, – sako mums.

- Tokiu be ryšio keliu niekaip neišeina važiuot, – sako.
- Jei kelias netinka, tai pataisykit, – sako Geiras.
- Kad tokio kelio nė nepataisysi, – atšauna jie.
- Niekam tikę kelininkai.
- Kad tokius nevykusius kelius nutiesia.
- Atiduokit man automobilį, – sako Chelis.
- Nori savo kvailo automobilio?
- Kad ir tas automobilis niekam tikęs.
- Viskas čia sumauta.
- O čia kas? – klausia.
- Garažas, – atsako Geiras.
- Garažas, sakai.
- Tokiame niekaip nepastatysi automobilio.

Daugiau nebegaliu

– Daugiau nebegaliu, – sako Finas ir atsisėda ant žemės.

– Tikrai, šitaip karšta, – paantrina Aslė. – Gana kapot.

– Prakeiktos eglių šakos, – sako Finas.

– Gal veikim ką nors kita? – pasiūlo Aslė.

Aslė prieina ir atsisėda šalia Fino.

– Kaip manai, ką pasakytų Haugenas, jei iš čia dingtume? – klausia Finas.

Aslė tyli.

– Tegu sako ką tik nori, – taria po minutėlės.

– Gal nė nepastebės, – svarsto Finas.

– Varom.

– Kur?

– Gal plaukiam į fjordą? – pasiūlo Aslė.

– Gal su jūsų valtim? – klausia Finas.

– Galim.

Ir Finas paragina eiti. Finas ir Aslė atsistoja ir leidžiasi žemyn kalva, braunasi per krūmokšnius, pėdina žemyn prie kelio. Aslė ir Finas tą vasarą susirado darbelį – tvarko eglyną, geni šakas, kad maži bjaurūs krūmokšniai turėtų užtektinai šviesos ir erdvės. Miškelis yra keli kilometrai nuo kaimo, ant kalvos prie kelio, kuris driekiasi nuo fjordo, pro kelis ūkius, iki pat pamiškės. Finas ir Aslė leidžiasi žemyn kalva.

– Išėjom, – sako Finas.

– Ėmėm ir išėjom! – džiūgauja Aslė.

Bulvės su svogūnais

Sėdžiu močiutės svetainėje. Ne per seniausiai ji įsigijo naują radijo aparatą, sėdžiu ir sukioju įsijungdamas tai vieną, tai kitą stotį, yra tokia stotis, transliuojanti muziką, kurios paprastai kitur neišgirsi: ilgesinga muzika su ilgais, niūriais gitaros solo, jokio dainavimo nei triukšmingų ritmų, tiesiog muzika, ir tarp tų lėtų gitaros solo kažkas kalba man nesuprantama kalba, bet tikrai ne anglų. Aš šiek tiek suprantu angliškai ir man ta kalba nepatinka. Susirandu reikiamą stotį, kuri groja ilgus, niūrius gitaros solo. Sėdžiu prie radijo aparato ir klausausi. Mano močiutė, kurią labai myliu, sėdi savo mėgstamame krėsele, žiūri pro langą, bet nematau į ką, tiesiog sėdi ir žiūri į fjordą, pamanau, bent jau aš, sėdėdamas tame krėsele, visada žiūriu į fjordą.

– Gal išalkai? – klausia močiutė.

Palinksiu, močiutė sako, kad dabar šeštadienis, todėl ji paruoš patiekalą, kurį valgydavo šeštadienio vakarais vaikystėje, ir eina į virtuvę. Sėdžiu ir klausausi niūraus gitaros skambesio. Girdžiu, kaip keptuvėje ima čirkšti taukai. Nueinu prie virtuvės durų ir žiūriu, kaip močiutė stovi prie stalo ir pjausto svogūnus.

– Lašiniai su kiaušiniais ir bulvės su svogūnais, – sako močiutė.

Grįžtu į svetainę. Atsisėdu į krėslą priešais langą ir žiūriu į fjordą. Girdžiu, kaip čirška keptuvė, ir klausausi ilgesingo gitaros skambesio.

Mano močiutė guli lovoje

I

Mano močiutė guli lovoje, ji nebegali kalbėti. Ties kita siena stovi dar viena lova, joje guli moteris, kuri be paliovos kliedi. Aš sėdžiu ant kėdės prie močiutės lovos. Mano plaukai tokie ilgi, žemiau pečių, kad, kai pasilenkiu prie močiutės, siekia lovą. Močiutė man šypsosi. Aš nusišypsau jai. Klausiu, kaip sekasi, o ji linguoja galvą.

– Nori namo? – klausiu.

Matau, kaip ji bando pajudinti lūpas.

– Nori? – klausiu.

Močiutė žiūri į mane. Pakartoju „nori“ lėtai, išraiškingai judindamas lūpas. Močiutė žiūri man į lūpas. Bando atkartoti.

– Noriu, – atsako.

II

Kai įeinu į palatą, močiutė man nusišypso. Pastebiu, kad anksčiau kitoje lovoje gulėjusios moters nebėra. Matau, kad kažkas sušukavo ir kietai surišo žilus retus mano močiutės plaukus. Nupirkau bananų, ištiesiu juos, močiutė pasideda ant antklodės. Paima mane už rankos. Sėdžiu prie močiutės, ji laiko mano ranką. Atvykau į šį miestą mokyti, o močiutė čia, nes susirgo. Dabar abu esame toli nuo namų.

– Kaip sekas? – klausiu.

Močiutė neatsako.

– Prastai? – klausiu.

Močiutė stebi mano lūpas. Lėtai pakartoju žodį, aiškiai judindamas lūpas. Močiutė mėgina pasakyti „prastai“, bet išleidžia tik kelis keistus garsus, papurto galvą. Pasakoju, kad mokslai man sekasi gerai. Močiutė linksi. Papasakoju apie savo nuomojamą kambarėlį. Pasakoju apie žmogų, kuris man nepatinka, močiutė linguoja galvą, jos akys šypsosi, suprantu, kad mūsų nuomonės sutampa.

III

Močiutės rankos pamėlo. Ir veidas pamėlęs. Akys užmerktos. Gulėdama muistosi. Atsisėdu ant kėdės. Pasakau, kad aš čia, atėjau. Matau, kad močiutei baisu. Galvoju, kad jai baisu mirti, nes ji krikščionė. Žiūriu, kaip močiutė muistosi baltuose naktiniuose. Aš ne krikščionis. Ant naktinio staliuko padedu maišelį apelsinų.

Vandens pistoletas

I

Valgėme pačius skaniausius pietus – bulvinius kukulius. Įtroškome. Mama paprašo nueiti į rūšį ir atnešti butelį serbentų sulčių. Įsikandęs kepsnio kaulą keliais šuoliais nuskuodžiu laiptais žemyn, išbėgu į sniegą ir šaltį, pasuku už namo kampo ir nusileidžiu į rūšį. Įeinu, surandu butelį, ant kurio etiketės užrašyta „serbentų sultys“. Paėmęs butelį, išbėgu. Ir tada ant laiptelių prie namo žemė išslysta iš po kojų – ledas! Nevalia sudaužyti butelio! Parvirstu ir išvystu kraują! Kraujas liejasi! Kas dabar bus? Dabar mama išsigąs, baisiai išsigąs, kad bėga kraujas, kraujas tyška mažiausiai per metrą, tyška iš mano rankos, kraujas bėga, bėga, tikriausiai netekau rankos, kraujas tyška mažiausiai per metrą, man skauda, ką dabar daryti, pasislėpti? Mama taip išsigąs, kai pamatys, kad bėga kraujas, ką gi man daryti? Smarkiai kraujuoja, reikia užbėgti laiptais pas mamą, o dar vis tebesu įsikandęs kaulą, užlekiu laiptais, tyška kraujas, man reikia nurimti.

II

Kažkoks nepažįstamas vyras sėdi ir laiko ant kelių mano ranką. Aš sėdžiu automobilyje. Kartu su mama. Kartu su tėčiu. Matau, bet nelabai aiškiai. Matau namą, mūsų namus. Nepažįstu nieko, kas būtų numiręs, bet dabar tikriausiai mirsiu, nors man

tik septyneri. Bet aš nebijau. Atsigrežiu ir žiūriu į namą, mūsų namus. Pagalvoju, kad regiu juos paskutinį sykį.

III

Sėdžiu namie ant sofos paramstytas pagalvėmis. Tėvai paklausė, ko dabar norėčiau, ir atsakiau, kad vandens pistoleto, tad tėtis nuėjo į krautuvē ir nupirkęs parnešė man vandens pistoletą. Ranka apvyniota tvarsčiu, kabo įkišta į skarą. Mama leido pašaudyti vandens pistoletu į svetainės duris, bet vos įstengiu pakelti sveikąją ranką.

Vokietijoje žaislų parduotuvių nėra

Jis ketino su tėvais vykti atostogų į Vokietiją. Papasakojo, kad Vokietijoje galima nusipirkti kokių tik panorėjus žaislų: puikiausių žaislinių katerių, automobiliukų, visko, ką tik gali įsivaizduoti. Aš visą vasarą basčiausi po akmenuotą jūros krantą laukdamas, kada jis sugrįš, sakė, kad parsiveš žaislų sau, ir pažadėjo parvežti ką nors man. Kad tik jis kuo greičiau grįžtų iš Vokietijos.

Didelis randas ant rankos

Mane aprėkė. Esu toks įtūžęs, kad vieną po kito ištraukiu visus koridoriaus komodos stalčius. Išverčiu viską iš jų ant žemės. Pirštinės ir šalikai, nuotraukos ir visokie popiergaliai. Mano tėvai nežino, ko griebtis. Prašo viską surinkti. Atsisakau. Guliu ant grindų ir spardausi. Turėsi viską surinkti, sako man tėvai. Ir išeina, užrakina duris, negrįš tol, kol viską surinksiu, sako man. Riaumoju. Jie užrakina duris. Po galais. Atsikeliu nuo žemės, einu prie laukujų durų, sugniaužiu kumštį ir trenkiu į durų stiklą taip, kad kumštis išlenda kitoje pusėje. Susigūžiu iš skausmo. Atgniaužiu kumštį, ištraukiu pro aštrias stiklo duženų briaunas. Iš plaštakos srūva kraujas. Man baisu. Nulekiu į tėvų miegamąjį, palendu po lova, susigūžiu prie sienos. Iš plaštakos srūva kraujas.

Sumuštinis su mėsa

Esu labai išalkęs. Neturiu pinigų, jų užteks tik autobusui namo. Sėdžiu kavinėje. Prie mano staliuko sėdi Atlė, menkai jį pažįstu, keleriais metais už mane vyresnis, kiti apie jį šneka, kad išgėręs būna bjaurus. Atlė nusiperka sumuštinį su mėsa. Esu labai išalkęs. Nieko nesakau. Bet tada Atlė paklausia, ar nenoriu sumuštinio, ir nuėjęs nuperka man sumuštinį su mėsa. Esu tikras, kad Atlė taip pat neturi pinigų, bet jis vis tiek nuperka man sumuštinį su mėsa, jo skonis tiesiog nuostabus.

Cementinės briaunos

Jaunimo klube vyksta šokiai. Žingsniuoju į jį. Matau, kad netoliese klubo, ant cementinių laiptelių prie seno lauko tualeto, sėdi Atlė, šalia pasidėjęs maišelį su alaus buteliais. Jo akys paraudusios, Atlė mosuoja alaus buteliu. Prie klubo stovi būrelis žmonių. Ir aš ten atsistoju. Jaunuoliai stoviniuoja gerdami ir stumdydamiesi. Atlė pamoja man alaus buteliu. Prieinu. Atlė atsistoja, lyg ima gręžtis, bet paleidžia butelį iš rankų ir virsta stačia galva ant laiptų. Pasileidžiu laiptais. Matau, kaip gulėdamas kruvinas Atlė man šypsosi, visi jo priekiniai dantys išmušti.

Dviratis ir gitaros dėklas

Aslė visur važinėja senu savo motinos dviračiu, nusidažė jį mėlynai. Vienoje rankoje beveik visada laiko gitaros dėklą. Kai mina dviratį, jo ilgi plaukai plevėsuoja vėjyje.

Tas keistuolis

Per kelerius metus išvaikščiojau įvairius jaunimo klubus ir daugiausia šokau vienas, bet sykį man atėjo mintis – tikriausiai buvo vėlus vakaras ir buvau neblogai įkaušęs, – kad vertėtų pakviesti šokti vieną merginą. Dažnai ją matydavau. Ji retai kada šokdavo. Atrodė drovi. Nepanaši į kitas merginas. Pamaniau, kad ji galėtų būti mano mergina. Galbūt tikėjaisi, kad jai patiksiu, nes man patiko ji. Pakviečiau ją šokti. Bet ji ėmė ir atsisakė. Tada nugirdau ją sakant draugei kažką apie tą keistuolį.

Ilgi gražūs plaukai ir daili skrybėlė

Aslės plaukai ilgi ir gražūs, jis nešioja dailią skrybėlę. Šiandien Gegužės septynioliktoji*. Aslė stovi mokyklos kieme. Jo motina stovi kiek tolėliau. Aslė mato, kaip kažin kokia nepažįstama moteris prieina prie jo motinos. Stebi, kaip jos šnekučiuojasi. Aslė į jas žiūri. Nepažįstamoji nueina nuo jo motinos, ši prieina prie Aslės ir sako, kad ana moteris priėjusi paklausė, kas tas jaunuolis ilgas plaukais ir bjauria skrybėle galėtų būti.

– Ir ką tu atsakei? – klausia Aslė.

– Mano sūnus.

* Gegužės 17 d. Norvegijoje – Konstitucijos diena (vert. past.).

Siaubingai skanu

Mano mama pasakoja apie du berniukus, kurie skardinėje bandė išsivirti troškinio. Įpylė vandens, įdėjo bulvių ir kelis gabaliukus dešrelės. Laikė skardinę dviem pagaliais virš nedidelio lauželio, kurį patys ir susikūrė. Paskui pasimėgauti valgė. Mama paklausė, ar skanus troškinys, ir berniukai atsakė, kad siaubingai skanus.

– Tai ar siaubingas, ar skanus? – nesuprantu aš.

– Tikriausiai troškinys nebuvo labai vykęs, bet jiems atrodė skanus, – paaiškina mama.

– Bet kodėl jie tada pasakė, kad buvo siaubingai skanu?

– Žmonės taip sako.

– Bet „siaubingai“ nėra geras žodis, – sakau.

– Nėra, tu teisus, – sutinka mama.

– Tai troškinys buvo siaubingas ar skanus? – klausiu.

– Skanus, siaubingai skanus, – sako mama.

Nesuprantu. Galai nesueina. Bet toliau klausinėti nebėra prasmės.

– Žmonės taip sako, – paaiškina mano mama.

Būtumei galėjęs griežti smuiku

I

Aslė laukia kavinėje. Ant grindų pastatęs gitaros dėklą. Jis su draugais turi repetuoti jaunimo klube. Kad atvyktų į repeticiją, Aslei reikia sukarti dešimt su viršum kilometrų autobusu. Autobusas važiuoja retai, bet, laimė, netoli klubo, kur jie repetuoja, yra nedidelė kavinukė, kur Aslė gali palaukti pusantros valandos, kol autobusu atvažiuos kiti grupės nariai. Aslė sėdi ir laukia jau beveik pusantros valandos. Jie porą valandų parepetuos, tada jis grįš namo. Aslė pamato senyvo amžiaus vyrą, kuris prie prekystalio perkasi kavos. Tada vyras pasisuka į jo pusę, stabteli.

– Muzikuoji? – klausia vyras ir linkteli į gitaros dėklą.

– Taip, – atsako Aslė.

– Groji gitara?

Aslė linksi.

– Taigi gitara, – tarsteli vyras.

– Mes turim grupę, – sako Aslė.

– Ar tą, kuri repetuoja jaunimo klube? – klausia senasis vyras.

Aslė linksi.

– Man nelabai prie širdies tokia muzika, – prisipažįsta jis. – Bet šiaip muzika patinka, tik ne tokia. Aš pats nemažai grodavau. Šokiuos irgi, – priduria.

– Gal norėtumėt mūsų pasiklausyt? – klausia Aslė.

– Mielai užsukčiau, – sako senasis vyras.

– Netrukus pradėsim repetuot.

– Galėčiau užsukt, – sako vyras, prisėda prie Aslės staliuko ir

ima siurbčioti kavą. Aslė dirsteli į laikrodį.

– Jie jau ten, – tarsteli.

– Seniai lauki? – klausia vyras.

– Taip, senokai, – atsako Aslė.

– Dėl autobuso?

Aslė linksi.

– Aš tik baigsiu kavą, – sako senasis vyras ir vienu mauku išgeria kavą.

II

Senasis vyras stovi salėje ir žiūrį į Aslę su gitara scenoje. Aslė sugroja akordą, styga po stygos.

– Šaunu! – sušunka vyras. – Sugrok dar sykį!

Aslė sugroja dar sykį ir mato, kaip senasis vyras prieina prie scenos krašto, atsistoja priešais jį, paprašo dar kartą sugroti tą patį akordą, tada paliepia perbraukti tą, o ne kitą stygą, Aslė pajunta, kaip suskamba melodija, ta, kurią buvo girdėjęs daugybę kartų, bet kurios pavadinimo niekaip negali prisiminti, nors ji skamba aiškiai, gražiai ir jautriai. Senasis vyras džiūgauja apimtas entuziazmo.

– O tu būtum galėjęs griežti smuiku, – sako jis.

Aslė linksi.

Mes su Bjornu lipame į kalnus

Mes su Bjornu lipame į kalnus. Įsidedu savo seną gitarą į dėklą. Noriu neštis gitarą į kalnus. Mes nešamės ant pečių didelės sunkias kuprines. Išeiname anksti ryte. Ištisas valandas vis lipame ir lipame į kalną. Nešuosi gitarą. Pasiėmėme ir kelis butelius alaus. Beveik pasiekę kalno viršūnę išvystame nedidelį ežeriuką, atrodo, kad jis užuovėjoje, nutariame ten prisėsti.

– Pasiėmei gitarą, turim alaus, – sako Bjornas.

Išties pasiėmėme kelis butelius alaus, pasitelkiau visą gudrumą jį pirkdamas: prieš porą dienų nuirklavome į gretimo kaimo krautuvę, pasakiau pardavėjui, kad mano tėvas pagarsėjęs girtuoklis, tada paklausiau, ar jis neparduotų kelių butelių alaus, kuriuos jam nuneščiau. Alaus gavau, bet vos kelis butelius. Kad jau reikia, tai reikia, tarstelėjo pardavėjas.

– Turim gitarą ir alaus, – sakau.

Bjornas paima vieną butelį. Atkemša, gurkšteli.

– Nekoks skonis, – sako ir ištiesia man.

Paragauju, tikrai nekoks, papurtau galvą.

– Galiu parašyt dainą, – sakau.

– Apie ką? – klausia Bjornas.

– Apie vieną tokią merginą.

– Tą, kurią vakar matei krautuvėje su tėvais? Kurių valtis buvo pririšta prieplaukoje?

– Ji graži, – sakau.

Ir pradėdu dainuoti:

– Miela miela mergele, – dainuoju.

– Negali būt tikras, kad ji nekalta, – pakomentuoja Bjornas.

Raudonos bučinio žymės laiške

I

Sėdėjome ant žolės, ji buvo už mane aukštesnė, vešlių rudų plaukų, išsitaršiusių į visas puses, ir putlių lūpų. Mums buvo po keturiolika. Susirinkome konfirmacijai iš įvairių miestų. Jos krūtys buvo didelės. Sėdėdama ant žolės grojo gitara. Apsikeitėme adresais. Grįžęs namo gavau iš jos laišką su didelėmis raudonomis bučinio žymėmis. Į jos laišką atrašiau.

II

Vėl susitikome po metų kavinėje, jaunimo klube, pusiau-keleje tarp mūsų miestų, turėjo vykti koncertas. Neišdrįsau jai nieko pasakyti, neišdrįsau į ją pažvelgti. Bet per koncertą sėdėjome greta vienas kito. Paskui apsikeitėme dar keliais laiškais. Gaudavau laiškus su bučinių žymėmis.

III

Ji atvažiavo dvidešimt kilometrų iki manęs kartu su drauge. Buvo Velykos ir mes kopėme į kalnus, ne su slidėmis, ėjome pėsčiomis, buvo šilta, oras bjaurus, sniegas ištežęs, teko klampoti. Trumpam susikibome už rankų.

IV

Svarstau, kad reikėtų jai parašyti. Po metų išgirstu, kad ji žuvo automobilio avarijoje, nelaimė įvyko vėlyvą šeštadienio vakarą.

Draugystė

Kelininkai baigė tiesti kelią ir išvyko. Bet jie paliko šalikelėje stovėti seną raudoną baraką. Šis ramiai prastovėjo ten vienus metus. Bet tada paaugliai įsilaužė į baraką, rado detonatorių kapsulių, vienas vyresnis vaikiną jas atėmė pasakęs, kad kapsulės kelia mirtiną pavojų, jis pažįstas kelis berniukščius, kurie žaisdami su kapsulėmis apako, tada visi aprimo, susėdo barake, rudens vakaro vėjyje ir tamsoje, ir žvakės šviesoje žaidė iš namų atsineštomis kortomis. Vieną tokį vakarą Aslė ir kiti vaikinai sėdi ant suoliukų prie žvakių vašku apvarvėjusio stalo ir žaidžia kortomis. Pasigirsta beldimas į duris. Taip pasitaikydavo ir anksčiau, kas nors ateidavo kviesti jų namo. Vėl pasigirsta beldimas, durys prasiveria ir į baraką tvoksteli alkoholio ir vėmalų dvokas. Taip tamsu, kad Aslė ir kiti vaikinai vos įžiūri, kaip atsirėmusi į staktą linguodama stovi nedidelė žmogysta. Vienoje rankoje ji laiko baltą plastikinį maišelį. Tada jie išgirsta, kad žmogysta kažką nerišliai vėpina, ir susižvalgo, nes atpažįsta, kas jis toks: šiek tiek vyresnis vaikiną, kurį laiką buvo išvykęs, jie nežino, kur tiksliai jis buvo, priklausomybės ligų klinikoje ar kalėjime, bet greičiausiai kalėjime. Jis įeina vidun, nusviedžia ant stalo maišelį, įsispraudžia tarp kitų ant suoliuko, bet staiga vėl atsistoja ir sako, kad reikėtų pasimatyti su tėvais. Tada ištraukia iš maišelio beveik tuščią degtinės butelį, pastato ant stalo, iš maišelio išsiima sulankstomą šachmatų dėžę, padeda ant stalo ir sako, kad į šachmatus išmainė savo skutimosi mašinėlę, tada atsuka butelio kamštelį, išgeria degtinės ir vėl sako, kad reikėtų pasimatyti su tėvais. Ištisia degtinės butelį vaikinams, bet visi, sėdintys prie

stalo, purto galvas. Jis nusvirduliuoja į barako vidurį. Išsitraukia kažką iš švarko kišenės. Pasigirsta spragtelėjimas ir jo rankoje sublyksi kišeninio peilio geležtė. Puola prie stalo, beda peiliu į jo paviršių, tiesiai tarp visų ant stalo besiilsinčių vaikinų rankų. Įsmeigtas peilis virpa. Jo rankena juoda, rankenoje išraižyta raudona svastika. Jis ištraukia peilį iš stalo lentų, kelis kartus pabedžioja. Palieka peilį įsmeigtą, paima degtinės butelį ir gurkšną išgeria. Pastebi, kad butelis jau tuščias. Sviedžia jį į grindis. Stovi ir žiūri. Aslė paklausia, ar jį parlydėti namo, ir vaikinai palinksi galva.

– Reikėtų pasimatyt su tėvais, – sako jis.

Aslė deda šachmatų dėžę į maišelį, ištraukia iš stalo peilį, užlenkia. Įkiša peilį į vaikinų švarko kišenę ir išsiveda jį į rudens vakaro tamsą, lietu ir vėją. Jiedu eina šalikele. Aslė girdi, kad vaikinai verkia.

– Reikėtų pasimatyt su tėvais, – sako atgavęs balsą.